

Olvassuk Jézussal a Bibliát
14. Kegyeletsértés? (Mt 26,57-68)

A büntetőtörvénykönyv megváltoztatására nyújtottak be javaslatot a parlamentben: törölni kell az istenkáromlás vagy blaszfémia paragrafusát, amely tiltja az istenkáromlást, a kegyeletsértést és valaki vagy valami magasztos kigúnyolását. A magát demokratikusnak vélő liberalizmus ideológia-uralta társadalmában bárki bármiben hihet vagy bármit tagadhat is: lehet Istent ugyanúgy tisztelni, mint ócsárolni, kigúnyolni, tisztelettel letérdelni bárki előtt vagy sárba taposni. Ezen a háttéren látszik hogy ez az elavult blaszfémia–paragrafus korlátozza a polgár szólásszabadságát. Törölni kell tehát, mert elviselhetetlenül elavult. Első pillanatra nem is gondolnánk, hogy ez milyen komoly bibliai téma is.

1.

Jézus perének egyik mélypontját jelenti a főpapi nagytanács előtti kihallgatása és kínzása. Halálos ítéletét már régen elhatározták, de a forma kedvéért még ellene tanúskodókat is felvonultattak, nem sok sikerrel. Mégis a végén előállt kettő, aki azt állította, hogy Jézus le akarta rombolni a templomot, de ezek tanúsága sem egyezett. A főpap erre vonatkozó kérdését válaszatlan hagyta Jézus. Hallgatott. Erre sietve új témát vett elő a vádló, s megkérdezte, hogy a vádlott „az Áldott Fia, Krisztus-e”? Jézus így felelt: Te mondtad. Ami nem jelenthetett mást, minthogy a kérdésre igennel válaszolt. Ennek rendkívül megörült a főpap: nyugodtan ejthette a templomrombolás gyanús vádját, hiszen, lám, Jézus magát az Isten Fiának, Krisztusnak nevezte. Mire szertartásosan megszagatta a ruháját, a tanúskodást fölöslegesnek jelentette ki, hiszen a vádlott beismerő vallomást tett, mire ő társaival együtt kinyilatkoztatta, hogy a vádlott „méltó a halálra”. Mégpedig az elkövetett istenkáromlás, blaszfémia okán. A jelenlevő „némelyek” – mondja az evangelista –, elérkezettnek látták az időt, hogy az elítéltet leköpdössék, arcát befedve ütlegeljék, arcul-üssék. Sőt gúnyból még egy ismert gyermekjátékot is eljátszottak vele: prófétálja meg – vakon – hogy ki ütötte meg őt?

Kőből kell legyen annak szíve, akit ennyi hazugság és gonoszság meg nem indít! Nem csoda, ha voltak olyan egyháztörténeti idők, amelyekben szinte csak ennek a barbárságnak a kiszínezésére és központba állítására helyezték a hangsúlyt. Versek, énekek, passiók, misztériumjátékok születtek és igen hatásosan tárták fel a Nagy Szenvedő megcsúfoltatását. Festők legjobbjai sem mulasztották el mindennek megörökítését. Talán csak a német Grünewaldot és a mi Munkácsynkat kellene említeni, akiknek műve előtt még annak is borsózik a háta, aki esetleg nem is vallja magát a megkínzott követőjének.

Nem szabad azonban megfeledkeznünk arról sem, hogy, ha valljuk Jézus igazi ember voltát, akkor annak az ilyen keserves sors is velejárója lehet. Ő a „fájdalmak férfia, aki, mikor kínozták, alázatos maradt...” – jövendölte róla a régi próféta (Ézs 53,3). És azt se hallgassuk el, hogy az idők folyamán hány millió embertársa múlt ki ilyen és ehhez hasonló, kegyetlen kínzások és megaláztatások után ebből a világból! Ki tagadhatná meg a mártírok tiszteletét, akik a nagy megkínzottak, a Názáreti Jézusnak bizonyos értelemben az „utánzóí” lettek?

2.

A nagy megdöbbenés és tiszteletadás, no meg a fájdalom jogos érzése sem feledtetheti el velünk azonban, hogy vannak ennek a tudósításnak nehezen érthető pontjai. Amiket Lukács is felfedezett már. Ő is tud ugyan erről a Kajafás főpap házában lezajlott „kihallgatásról”, de mintha azt pusztán azért mondaná el, hogy a Péter

tagadásának szomorú esetét hozzákapcsolhassa (Lk 22,54-61). De sem tárgyalásról, s főleg semmi elítéltetésről nem tud. Azt viszont elmondja, hogy „amikor megvirradt“, csak akkor gyűlt össze a vének tanácsa (22,66). Gyűléseit azonban nem tarthatta magánházban, tehát a főpapnál, hanem a tanácsházban. Azután ítéletet sem volt szabad hozni éjjeli üléseken. Jézus elítéléséről szó sem lehetett, mert ennek jogát a római megszállók maguknak tartották fenn. Különbösen is, ha e jog zsidó kézben lett volna, akkor Jézust megkövezik és nem keresztre feszítik. Végül azt olvassuk, hogy a főpap megszagatta ruháját. Ha ítéletet mondott ki, akkor a főpapi ornátusában kellett volna ezt tennie. Annak széttépését viszont tiltotta a törvény (3.Móz 21,10), tehát „civilben“ volt?

Ám a sok részletkérdésen túl felbukkan a legnehezebb kérdés: Miért jelentette ki szinte diadalittasan a főpap, hogy Jézus blaszfémiát, istenkáromlást követett el? „Hallottátok az istenkáromlást...“ – ezzel piszkálta föl a véneket, hogy „mélto a halálra“ kiáltással döntsék el Jézus megölését. Holott János evangelista szerint maguk a zsidók jelentették ki Pilátus előtt, hogy „nekünk senkit sincs jogunk megölni“ (Jn 18,31). Lexikálisan istenkáromlást követ el az, aki Istent káromolja, kegyeletsértő vagy valami vagy valaki magasztosat kigúnyol. A bibliai alaptörvényt 3.Móz 24,16-ban olvassuk: „Aki az Úr nevét káromolja, az halállal lakoljon.“ Jézustól azonban távol állt, hogy ezek bármelyikét elkövette volna. Mert ugyan istenkáromlásnak számított már az is, ha valaki Isten nevének négy betűjét ejtette ki, de Jézus, korrekt módon, Isten nevét a „Hatalmas“ szóval írta körül, s ezért senki semmit nem vethetett a szemére. Különbösen a zsidóságban belül is vitás volt ez a kérdés: volt vélemény, amely szerint csak az vét, aki az Isten nevét kifejezetten és nyilvánosan káromolja, míg mások a legapróbb vétségeket is igyekeztek belegyömöszölni ebbe a paragrafusba.

3.

Szögezzük le rögtön, hogy a főpap nem tévedett, sem valótlan nem állított. Az alapot hozzá ugyanis maga Jézus szolgáltatta. Például nem tiltakozott, amikor a főpap megkérdezte, hogy tényleg le akarta-e rombolni a templomot? Jézus hallgatott, s a hallgatás beleegyezésnek fogható fel. Az ő hallgatása azonban most sokkal mélyebb értelmű: megfelelt a prófétai jövendölésnek: „Amikor kínozták...száját sem nyitotta ki...“ (Ézs 53,7). S bár – János evangelista szerint – egyszer azt mondta, hogy „romboljátok le a templomot és három nap alatt felépítem“ – de ezt a „teste templomára“ értette volna (Jn 2,19). S már csak ezért is értésére adta a főpapnak, hogy ennek megítélésére nem illetékes. Ezt érezhette maga a főpap is, mert ezt az ügyet gyorsan levette napirendről, hogy annál gyorsabban a főkérdéssel hozakodjék elő: esküvésre szólította fel Jézust, hogy Isten Fiának, a Krisztusnak tartja-e magát? Ezt egy korábbi vitában Jézus már elmondta, hogy ő a „Hatalmas jobbán ülő“, nem is felelhetett másként, mint hogy „te mondtad“, ami igent jelentett. Mert, aki az Isten jobbán ülőnek mondja magát, az részese az isteni hatalomnak. Ellenfelei egyszer el is mondták neki, hogy „... káromlásért kövezünk meg téged, mert ember létedre, Istenné teszed magad“ (Jn 10,33). Persze, hogy ezt a főpap blaszfémiának ítélte meg, hiába támasztotta alá Jézus ezt az igényét egy zsoltáridézettel (Zsolt 110,1): „...Ülj a jobbom felől, míg ellenségeidet lábad zsámolyává nem teszem.“

Itt már vöröset látott a főpap: „Hallottátok az istenkáromlást?“ – kiáltotta oda a társainak. Az pedig még csak olaj lett a tűzre, amikor Jézus még egy másik prófétát is idézett, magára alkalmazva: „Mostantól fogva meglátjátok az Emberfiát, amint a Hatalmas jobbán ül és eljön az ég felhőin“. Dániel látomása szerint ez az Emberfia nemcsak érkezik, hanem „hatalom, dicsőség és királyi uralom adatott neki“ (Dán 7,13). Ami itt nem jelentett kevesebbet, minthogy a vádlott egyszerre a vádlottak padjára a

vádlóját ültette! A „mostantól fogva“ körülírása annak a hivatalnak, amelyet Jézus ezután betölt majd. Most még megkínzott, elítélt, sőt megfeszítendő gonosztevéként áll azok előtt, akik önhatalmuk bíráléként tetszelegnek, de – mindenek ellenére – Ő lesz az igazi Bíró, akinek színe előtt mostani bírának is meg kell állniok az ítéletben. S ettől rémült meg Kajafás.

Hozzá kell tenni, hogy a főpapokat legtöbbször a szadduceusok Róma-barát tagjai állították. Az ő kezükben volt a templom üzemeltetése, s akikkel Jézusnak már többször meggyűlt a baja. Talán nem is olyan téves az a vélemény, hogy ez a szabálytalan éjszakai „kihallgatás“ az ő személyes bosszújuk volt, amiért Jézus, nem is olyan szelíden, megtisztította a templomot!

Ez a jelenet élénk bizonyága Jézus bibliaszeretetének és ismeretének. Nem csak a kísértő támadásai kivédésénél felelt bibliai idézetekkel, nemcsak vitáiban és imádságaiban fordult afelé, „ami meg van írva“, de még itt, halála biztos tudata árnyékában is ott keresett biztos támaszt.

A jelenet fényében katasztrófálisra nőtt napjainkban az istenkísértés járványa. Talán elég, ha arra a tragédiára utalunk, amelyet pár évvel ezelőtt egy francia, satírikus lap váltott ki. Az ennek megtorlásául kiváltott brutális terrortámadásra – amelyet nem lehet eléggé elítélni! – pontosan az az elvilágiasodott nyugati világ hördült fel, amely viszont bűnös cinikussággal hallgatott, amikor a kérdéses lap szinte permanensen csúffá tette Istent és Krisztust. Ez a lap nem mondhatja magáról, hogy nem követett el blaszfémiát, kegyeletsértést! A világ lakossága nagy részének vallásos érzelmeit gonoszul megtiporta. Akár az a számtalan kísérlet, amely ma művészetben, irodalomban, színdarabokban Istent, a hitet, a vallást mocskolja be.

De ne csupán a frivol és beképzelt istentagadásra gondoljunk, hanem arra a sok visszaélésre is, amit mindennapjainkban az Isten nevével űzünk. Hányszor vétünk a parancsolat ellen: NE VEDD HIÁBA ISTENED NEVÉT! Pedig „Istent félnünk és szeretnünk kell, hogy nevével ne átkozódjunk, ne esküdjünk, ne igézzünk, ne hazudjunk és ne csaljunk, hanem nevét minden bajban segítségül hívjuk, imádjuk és hálaadással dicsőítsük“. Ennek megfelelően intette Jézus mindenkori tanítványait, hogy „Ne esküdjete“ (Mt 5,34) – és viszont példát mutatott: „Magasztallak Atyám, menny és föld ura...“ (Mt 11,25).

Aki e két szabályt betartja, soha nem lesz kegyeletsértő, istenkísértő. Ámen
Gémes István